



10

Γνωστική Ψυχολογία ΙΙ (ΨΧ 05)

Γνωστική λειτουργία και συγκίνηση



Οι έννοιες

- **Συναίσθημα** (affect): καλύπτει μια μεγάλη ποικιλία εμπειριών όπως οι συγκινήσεις, οι διαθέσεις και οι προτιμήσεις.
- **Συγκίνηση** (emotion): χρησιμοποιείται για να αναφερθεί στις μάλλον σύντομες αλλά έντονες εμπειρίες – χρησιμοποιείται και αυτός μερικές φορές με ευρύτερη έννοια.
- **Διάθεση** (mood): περιγράφει μια χαμηλότερου επιπέδου αλλά πιο παρατεταμένη εμπειρία.
- Gardner (1985): η συγκίνηση είναι ένας παράγοντας, ο οποίος μπορεί να είναι σημαντικός, αλλά η συμπερίληψή του αυτή τη στιγμή θα περιέπλεκε χωρίς να χρειάζεται το γνωστικό-επιστημονικό εγχείρημα...



Το συναίσθημα απαιτεί γνωστική λειτουργία; (1)

- Το συναίσθημα δεν απαιτεί γνωστική λειτουργία...
- Zajonc (1984)
- **Φαινόμενο της απλής έκθεσης**: ερεθίσματα που είχαν παρουσιαστεί προηγουμένως προτιμώνται από καινούρια ερεθίσματα
- Υπόθεση συναισθηματικής υπεροχής
- Η συναισθηματική επεξεργασία μπορεί να συμβεί γρηγορότερα από τη γνωστική επεξεργασία
- Η αρχική συναισθηματική επεξεργασία ενός ερεθίσματος διαφέρει πολύ από την επόμενη γνωστική επεξεργασία
- **Τι γίνεται με προσυνειδητές γνωστικές επεξεργασίες;**

3



Το συναίσθημα απαιτεί γνωστική λειτουργία; (2)

- Το συναίσθημα απαιτεί γνωστική λειτουργία...
- Lazarus, 1982, 1991
- **Γνωστική αποτίμηση**: ερμηνεία της τρέχουσας κατάστασης για να αποφασιστεί αν είναι απειλητική ή όχι και κατά πόσο μπορεί κανείς να τη διαχειριστεί
- **Πρωτογενής αποτίμηση**: η κατάσταση του περιβάλλοντος κρίνεται ως θετική, στρεσογόνα ή άσχετη με την καλή κατάσταση του ατόμου.
- **Δευτερογενής αποτίμηση**: λαμβάνονται υπόψη οι πόροι που διαθέτει το άτομο για να διαχειριστεί την κατάσταση
- **Επανάποτίμηση**: παρακολουθούνται η κατάσταση του ερεθίσματος και οι στρατηγικές διαχείρισης, ενώ η πρωτογενής και η δευτερογενής αποτίμηση τροποποιούνται αν χρειάζεται.

4



Συγκίνηση, μάθηση και μνήμη (1)

☛ Bower, 1981 – βασικές παραδοχές:

- Οι συγκινήσεις είναι μονάδες σε ένα σημασιολογικό δίκτυο
- Το συγκινησιακό υλικό αποθηκεύεται στο σημασιολογικό δίκτυο με τη μορφή προτάσεων ή δηλώσεων
- Η σκέψη συμβαίνει με την ενεργοποίηση των κόμβων εντός του δικτύου
- Οι κόμβοι μπορεί να ενεργοποιηθούν από εξωτερικά ή εσωτερικά ερεθίσματα
- Η ενεργοποίηση ενός κόμβου διαχέεται σε σχετικούς κόμβους
- Η «συνείδηση» αποτελείται από ένα δίκτυο κόμβων οι οποίοι ενεργοποιούνται πάνω από κάποια αξία ορίου.

☛ 3 προβλέψεις:

- ☛ **Συμφωνία της διάθεσης:** η μάθηση είναι συχνά καλύτερη όταν το υλικό που μαθαίνουμε έχει την ίδια συναισθηματική αξία με την κατάσταση της διάθεσης του μαθητή.
- ☛ **Ανάκληση εξαρτώμενη από την κατάσταση της διάθεσης:** η μνήμη είναι καλύτερη όταν η κατάσταση της διάθεσης κατά την ανάσυρση είναι ίδια με αυτή της μάθησης από όσο όταν οι δύο καταστάσεις διάθεσης διαφέρουν.
- ☛ **Συμφωνία της σκέψης:** οι ελεύθεροι συνειρμοί και σκέψεις ενός ατόμου είναι συχνά σύμφωνοι με την κατάσταση της διάθεσής του.

5



Συγκίνηση, μάθηση και μνήμη (2)

- ☛ Υπάρχουν ικανοποιητικά πειστικές αποδείξεις για τις 3 προηγούμενες προβλέψεις
- ☛ Δεν είναι σαφές γιατί η εξαρτώμενη από την κατάσταση της διάθεσης μνήμη είναι ισχυρότερη όταν οι άνθρωποι μαθαίνουν και θυμούνται προσωπικά γεγονότα.
- ☛ Είναι δύσκολο να ανασκευαστεί, πιθανόν διότι είναι δύσκολο να παρέχουμε ένα ολοκληρωμένο εκ των προτέρων προσδιορισμό του είδους των γνωστικών περιεχομένων που είναι πιθανό να ενεργοποιούνται σε κάθε επιμέρους γνωστικό έργο
- ☛ Η θεωρία είναι υπεραπλουστευμένη.

6



Συγκίνηση, προσοχή και αντίληψη

- **Προκατάληψη προσοχής:** επιλεκτική προσοχή σε ερεθίσματα που σχετίζονται με απειλή μάλλον παρά σε ουδέτερα ερεθίσματα
- **Ερμηνευτική προκατάληψη:** η τάση να ερμηνεύονται τα αμφίβολα ερεθίσματα και καταστάσεις μάλλον ως απειλητικά παρά ως μη απειλητικά.
- MacLeod, Mathews & Tata (1986) – **έργο της τελείας-ιχνευτή...**
- Ασθενείς με γενικευμένη αγχώδη διαταραχή
- Οι ασθενείς επιλεκτικά καταμέρισαν την προσοχή τους προς τις απειλητικές λέξεις, ενώ τα άτομα της ομάδας ελέγχου όχι...
- Παρόμοια αποτελέσματα βρήκαν οι ίδιοι ερευνητές και σε άτομα με υψηλό άγχος ως γνώρισμα της προσωπικότητας όταν βρίσκονται σε στρες (π.χ., κοντά σε ένα σημαντικό διαγώνισμα)

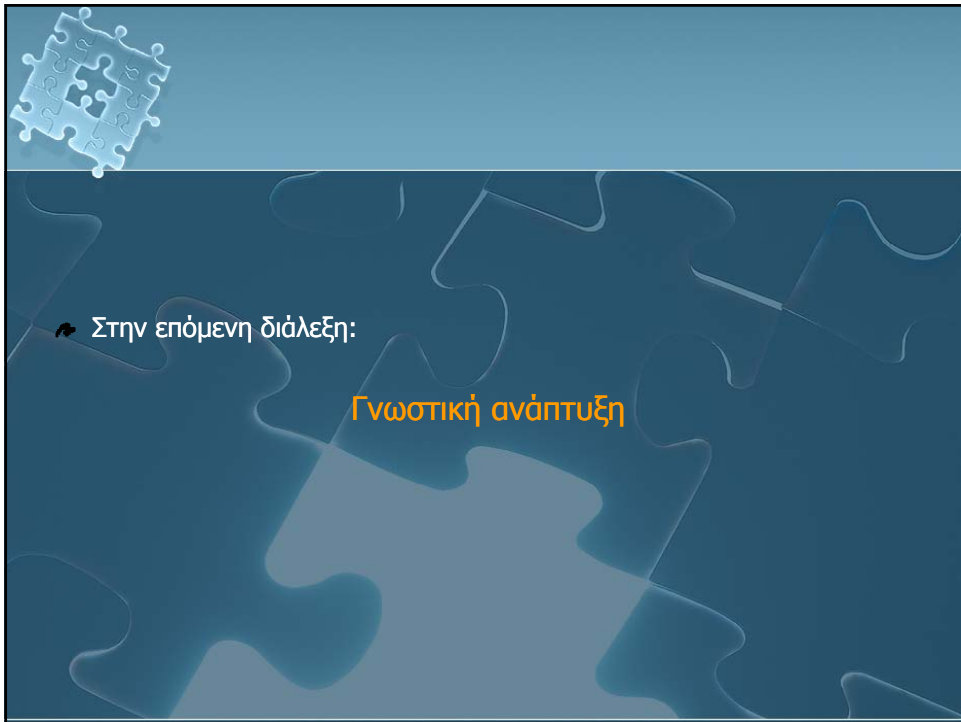
7



Συγκίνηση, προσοχή και αντίληψη (2)

- Eysenck, MacLeod & Mathews (1987):
- Ακουστική παρουσίαση ομόηχων λέξεων (die, dye – rain, pane)
- Τα άτομα με υψηλό άγχος ως γνώρισμα της προσωπικότητας κατέγραψαν σημαντικά περισσότερες απειλητικές λέξεις από αυτούς με χαμηλό άγχος

8



➤ Στην επόμενη διάλεξη:

Γνωστική ανάπτυξη